דרשוני כרך א — מדרש הפלה ובריאה

מדרש הפלה ובריאהתמר ביאלה

יֹאֶת־הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ' (קהלת ג, יא)... אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מִכָּאן שֶׁהָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, עַד שֶׁבָּרָא אֶת אֵלּוּ. (קהלת רבה ג, י"א:א)

'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם' (בראשית א, א-ב)

ותרא ה' כל עולמותיה נפולים לרגליה, ותאמר בלבה: אניח ללבי ליפול עמהם ואשב במחשכים כמתי עולם. היו דמעותיה ודמיה מתפזרים בחלל והיו מחזרים אחר אדמה שתאספם ובוכים אף הם לרסיסי רסיסים, עד שהיה היקום כולו ענן וערפל של תהום רבה. ביקשה ה' לראות שוב את חורבות עולמותיה ולא עלה בידה. כיסתה עצמה בתהום זו, שנאמר 'תהום כלבוש כסיתו' (תהלים קד, ו) והייתה טופחת על לבה ומייבבת: כי שממות עולם אהיה.

אותה שעה שלא עלה בידה לראות את אותן עולמות שאבדו, מה עלה על לבה? הייתה נזכרת שעליה נאמר 'ותחולל ארץ ותבל' (תהלים צ, ב) ו'ורחמה הרת עולם. (ירמיה כ, יז) והייתה רואה שבניה ובנותיה מבקשים להיוולד ולומר בתודה 'אשר לא מותתני מרחם' (שם). עצמה עיניה, הבליעה הכאב בגרונה, ביקשה על עצמה שתמצא בתוכה עוד חסד ואמונה, שנאמר 'כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכן אמונתך בהם' (תהלים פט, ג), ומתוך כך הלכה ובראה שמים חדשים וארץ חדשה. עמדו להם שמים וארץ תוהים ובוהים, פשטה אותו לבוש של תהום שהייתה מתכסה בו, והייתה תהום זו של ענן וערפל דמיה ודמעותיה הולכת ונקווית שוב למים חיים, והיא מרחפת עליהם הלוך ושוב, שנאמר 'והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים' (בראשית א, ב).

ומה הייתה אומרת באותה השעה? 'ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד' (תהלים קד, ה) והיו בניה ובנותיה הנולדים לה חוזרים ומצרפים תפילתם לתפילותיה והיו אומרים אף הם: 'בל תמוט עולם ועד', 'בל תמוט עולם ועד'.

מדרש זה פורסם לראשונה בדעות, 27 (תמוז תשס"ו), עמ' 11. כי שממות עולם אהיה – על פי ירמיה נא, כו.